

Radu Răzvan Popescu

Dreptul european al muncii

Legislație, doctrină, jurisprudență

Ediția a 3-a, revizuită și adăugită

Editura
Hamangiu
2022

CUPRINS

CAPITOLUL I. DREPTUL MUNCII – RAMURĂ DE DREPT	1
<i>Secțiunea 1. Noțiune și obiect</i>	1
<i>Secțiunea a 2-a. Trăsături caracteristice raportului juridic de muncă</i>	3
<i>Secțiunea a 3-a. Flexisecuritatea raportului juridic de muncă</i>	4
<i>Secțiunea a 4-a. Formele raporturilor juridice de muncă</i>	8
§1. Munca prestată în afara unor raporturi juridice de muncă	9
§2. Munca prestată în cadrul unor raporturi juridice de muncă	9
2.1. Raporturile de muncă (de serviciu) ale funcționarilor publici	9
2.2. Raporturile de muncă ale soldaților și gradaților profesioniști	11
2.3. Raporturile de muncă ale magistraților	12
2.4. Raporturile de muncă ale membrilor cooperatori	13
2.5. Raporturile de muncă ale preoților	14
2.6. Raporturile de muncă ale membrilor corpului diplomatic și consular	14
2.7. Raporturile de muncă ale consilierilor juridici	15
2.8. Situația avocaților salariați în interiorul profesiei	16
2.9. Situația notarilor stagieri	17
2.10. Situația executorilor judecătorești stagieri	18
2.11. Munca prestatorului casnic	19
<i>Secțiunea a 5-a. Izvoarele dreptului muncii</i>	20
§1. Izvoare comune	20
§2. Izvoare specifice	21
§3. Raportul dintre normele O.I.M. și dreptul european al muncii	23
<i>Secțiunea a 6-a. Principiile specifice dreptului muncii</i>	23
§1. Neîngrădirea dreptului la muncă	24
§2. Egalitate de tratament față de toți salariații și angajatorii	25
§3. Garantarea negocierii colective și individuale	25
§4. Protecția salariaților	26
§5. Buna-credință în muncă	26
§6. Asocierea liberă a salariaților și a angajatorilor	26
§7. Garantarea dreptului la grevă	27
<i>Secțiunea a 7-a. Dreptul muncii și alte ramuri de drept</i>	27
§1. Corelația dreptului muncii cu dreptul constituțional	28
§2. Corelația dreptului muncii cu dreptul civil și dreptul procesual civil	28
§3. Corelația dreptului muncii cu dreptul administrativ	30
§4. Corelația dreptului muncii cu dreptul securității sociale	30
§5. Corelația dreptului muncii cu dreptul penal și dreptul procesual penal	31
§6. Dreptul penal al muncii	32
CAPITOLUL AL II-LEA. DIALOGUL SOCIAL	36
<i>Secțiunea 1. Evoluția conceptuală și a reglementărilor în materie de dialog social</i>	36
§1. La nivelul Organizației Internaționale a Muncii	36
§2. La nivelul european	38

<i>Secțiunea a 2-a. Conceptul de dialog social</i>	40
<i>Secțiunea a 3-a. Consiliul Național Tripartit pentru Dialog Social</i>	41
<i>Secțiunea a 4-a. Consiliul Economic și Social</i>	42
§1. Structura	43
§2. Competența și atribuțiile	43
<i>Secțiunea 5-a. Comisiile de dialog social la nivelul administrației publice centrale și la nivel teritorial</i>	44
<i>Secțiunea a 6-a. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă</i>	45
§1. Natura juridică	45
§2. Obiectivele și atribuțiile Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă	45
<i>Secțiunea a 7-a. Sindicatele</i>	48
§1. Sediul materiei, definiții și trăsături caracteristice	48
§2. Principii	49
§3. Categoriile de persoane care nu se pot constitui și/sau adera în sindicate	50
§4. Personalitatea juridică. Patrimoniu. Reorganizare și dizolvare	50
§5. Conducerea organizațiilor sindicale	52
§6. Atribuțiile organizațiilor sindicale în domeniul raporturilor juridice de muncă	52
<i>Secțiunea a 8-a. Reprezentanții salariaților</i>	54
§1. Noțiuni generale	54
§2. Atribuții	54
<i>Secțiunea a 9-a. Patronatele</i>	55
§1. Sediul materiei. Definiție	55
§2. Constituire. Dobândirea personalității juridice. Patrimoniu. Dizolvare	55
§3. Drepturile și obligațiile organizației patronale	57
§4. Conducerea organizațiilor patronale	57
§5. Atribuțiile organizațiilor patronale în domeniul raporturilor de muncă	58
CAPITOLUL AL III-LEA. CONTRACTUL COLECTIV DE MUNCĂ	59
<i>Secțiunea 1. Noțiune și trăsături caracteristice</i>	59
<i>Secțiunea a 2-a. Reprezentarea părților (criterii de reprezentativitate/constatare)</i>	60
<i>Secțiunea a 3-a. Negocierea colectivă</i>	62
§1. Obligativitatea negocierii colective	62
§2. Durata contractului colectiv de muncă	63
§3. Obiectul negocierii colective	63
§4. Procedura negocierii colective	64
§5. Încheierea, forma și înregistrarea contractului colectiv de muncă	71
<i>Secțiunea a 4-a. Nulitatea contractului colectiv de muncă</i>	74
<i>Secțiunea a 5-a. Efectele contractului colectiv de muncă</i>	75
<i>Secțiunea a 6-a. Interpretarea clauzelor contractului colectiv de muncă</i>	75
<i>Secțiunea a 7-a. Executarea, modificarea, suspendarea și încetarea contractului colectiv de muncă</i>	76

<i>Secțiunea a 8-a. Particularitățile contractelor colective de muncă încheiate în cadrul autorităților publice</i>	77
<i>Secțiunea a 9-a. Acordurile colective</i>	78
CAPITOLUL AL IV-LEA. CONFLICTELE DE MUNCĂ	80
<i>Secțiunea 1. Noțiunea și clasificarea conflictelor de muncă</i>	80
<i>Secțiunea a 2-a. Conflictelor colective de muncă</i>	80
§1. Elemente specifice	80
§2. Concilierea	82
§3. Medierea	83
§4. Arbitrajul	83
§5. Greva	84
5.1. Noțiune	84
5.2. Exercițiul dreptului la grevă	85
5.3. Tipuri de grevă	85
5.4. Libertatea grevei	87
5.5. Drepturile și obligațiile greviștilor	88
5.6. Suspendarea grevei	88
5.7. Încetarea grevei	88
5.8. Greva și forța majoră	89
5.9. Greva patronală (lock-out-ul)	89
<i>Secțiunea a 3-a. Conflictelor individuale de muncă</i>	90
§1. Elemente specifice	90
§2. Medierea	91
§3. Concilierea	92
CAPITOLUL AL V-LEA. INTERDICȚIA DISCRIMINĂRII ÎN CADRUL RAPORTURILOR DE MUNCĂ	93
<i>Secțiunea 1. Cadrul internațional</i>	93
<i>Secțiunea a 2-a. Cadrul intern</i>	100
<i>Secțiunea a 3-a. Noțiuni</i>	102
<i>Secțiunea a 4-a. Procedura în cazul constatării unei discriminări</i>	108
<i>Secțiunea a 5-a. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării</i>	110
CAPITOLUL AL VI-LEA. EDUCAȚIA PROFESIONALĂ ȘI PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ	112
<i>Secțiunea 1. Piața muncii</i>	112
<i>Secțiunea a 2-a. Formarea profesională</i>	113
§1. Formarea profesională prin sistemul de educație	115
§2. Formarea profesională în afara sistemului de învățământ	117
2.1. Formarea profesională a salariaților	117
2.2. Formarea profesională a funcționarilor publici și a personalului contractual	118
2.3. Formarea profesională a adulților	119
2.4. Formarea profesională a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă	120
§3. Recunoașterea calificărilor profesionale în cadrul Uniunii Europene	122
§4. Promovarea profesională în cadrul instituțiilor și autorităților publice	124

CAPITOLUL AL VII-LEA. CONTRACTUL INDIVIDUAL DE MUNCĂ	126
<i>Secțiunea 1. Reglementarea internațională</i>	126
<i>Secțiunea a 2-a. Încheierea contractului individual de muncă</i>	126
§1. Noțiuni	126
§2. Trăsăturile caracteristice	127
§3. Capacitatea juridică a salariatului	128
§4. Capacitatea juridică a angajatorului	129
§5. Consimțământul părților la încheierea contractului individual de muncă	130
§6. Obligația de informare reciprocă	132
§7. Obiectul și cauza contractului individual de muncă	136
§8. Forma contractului individual de muncă	137
§9. Înregistrarea contractului individual de muncă în Revisal	140
§10. Munca nedeclarată	143
§11. Munca subdeclarată	143
§12. Condiții prealabile încheierii contractului individual de muncă	144
§13. Verificarea pregătirii și aptitudinilor profesionale	148
§14. Documentele necesare pentru încheierea contractului individual de muncă	150
§15. Cumulul de funcții	151
<i>Secțiunea a 3-a. Nulitatea contractului individual de muncă</i>	153
<i>Secțiunea a 4-a. Conținutul contractului individual de muncă</i>	154
§1. Drepturile și obligațiile părților	154
1.1. Drepturile și obligațiile angajatorului	154
1.2. Drepturile și obligațiile salariaților	164
§2. Clauzele esențiale ale contractului individual de muncă	166
§3. Clauzele specifice contractului individual de muncă	169
3.1. Clauze specifice prevăzute de Codul muncii	169
3.2. Clauze specifice neprevăzute de Codul muncii	174
§4. Clauze interzise în legislația muncii	176
<i>Secțiunea a 5-a. Executarea și interpretarea contractului individual de muncă</i>	177
§1. Elemente generale privind executarea și interpretarea contractului individual de muncă	177
§2. Promovarea	178
§3. Informarea și consultarea salariaților pe parcursul executării contractului individual de muncă, în probleme ce privesc evoluția întreprinderii (unității) naționale	178
§4. Comitetul European de Întreprindere sau informare și consultare a lucrătorilor în întreprinderile și grupurile de întreprinderi de dimensiune comunitară	180
§5. Implicarea lucrătorilor în activitatea societăților europene	185
<i>Secțiunea a 6-a. Modificarea contractului individual de muncă</i>	187
§1. Elemente generale	187
§2. Delegarea	187
§3. Detașarea	188
§4. Detașarea în cadrul prestării de servicii transnaționale	190

§5. Modificarea unilaterală și temporară a programului de lucru și a salariului _____	194
§6. Transferul _____	196
§7. Impreviziunea _____	197
<i>Secțiunea a 7-a. Suspendarea contractului individual de muncă _____</i>	<i>197</i>
§1. Elemente generale _____	197
§2. Suspendarea de drept _____	198
§3. Suspendarea din inițiativa salariatului _____	201
§4. Suspendarea din inițiativa angajatorului _____	206
§5. Suspendarea prin acordul părților _____	211
<i>Secțiunea a 8-a. Încetarea contractului individual de muncă _____</i>	<i>212</i>
§1. Elemente generale _____	212
§2. Încetarea de drept _____	212
2.1. Procedura încetării de drept a contractului individual de muncă _____	220
§3. Încetarea prin acordul părților _____	220
§4. Concedierea _____	221
4.1. Cadrul internațional _____	221
4.2. Noțiuni _____	222
4.3. Concedierea pentru motive care țin de persoana salariatului _____	225
4.4. Concedierea pentru motive care nu țin de persoana salariatului _____	229
4.5. Efectele concedierii neimputabile salariaților _____	236
4.6. Revocarea deciziei de concediere _____	237
4.7. Controlul și sancționarea concedierilor nelegale _____	238
4.8. Reintegrarea în muncă _____	239
§5. Demisia _____	241
§6. Încetarea contractului individual de muncă în cazul insolvenței angajatorului _____	243
§7. Încetarea contractului individual de muncă în cazul impreviziunii _____	244
<i>Secțiunea a 9-a. Contractul individual de muncă și alte contracte _____</i>	<i>245</i>
§1. Raportul dintre contractul individual de muncă și contractul civil (convenția civilă) de prestări servicii _____	245
§2. Raportul dintre contractul individual de muncă și contractul de voluntariat _____	247
§3. Raportul dintre contractul individual de muncă și contractul de mandat _____	249
§4. Raportul dintre contractul individual de muncă și contractul de solidaritate _____	250
§5. Raportul dintre contractul individual de muncă și contractul de management _____	251
CAPITOLUL AL VIII-LEA. TIPURI SPECIALE DE CONTRACTE INDIVIDUALE DE MUNCĂ _____	253
<i>Secțiunea 1. Contractul individual de muncă pe durată determinată _____</i>	<i>253</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Munca prin agent de muncă temporară _____</i>	<i>256</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Contractul individual de muncă cu timp parțial _____</i>	<i>260</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Contractul individual de muncă la domiciliu _____</i>	<i>263</i>
<i>Secțiunea a 5-a. Telemunca _____</i>	<i>265</i>

<i>Secțiunea a 6-a. Contractul de îmbarcare al navigatorilor</i>	269
<i>Secțiunea a 7-a. Contractul de ucenicie la locul de muncă</i>	272
<i>Secțiunea a 8-a. Contractul de muncă al zilierilor</i>	276
CAPITOLUL AL IX-LEA. CONTRACTELE DE MUNCĂ CU ELEMENT DE EXTRANEITATE	278
<i>Secțiunea 1. Reglementări aplicabile cetățenilor români cu domiciliul în România, care lucrează în străinătate</i>	278
<i>Secțiunea a 2-a. Protecția cetățenilor români cu domiciliul în România care lucrează în străinătate</i>	278
<i>Secțiunea a 3-a. Reglementări vizând cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene</i>	281
§1. Libera circulație a lucrătorilor	281
1.1. Cadrul juridic	281
1.2. Noțiunea de lucrător	282
1.3. Exercițarea dreptului la muncă	284
1.4. Restricții privind dreptul la liberă circulație a lucrătorilor	285
1.5. Reglementare specială (Roma I)	285
<i>Secțiunea a 4-a. Reglementări ale Uniunii Europene pentru resortisanții statelor terțe</i>	286
CAPITOLUL AL X-LEA. TIMPUL DE MUNCĂ ȘI TIMPUL DE ODIHNĂ	288
<i>Secțiunea 1. Cadrul internațional</i>	288
<i>Secțiunea a 2-a. Timpul de muncă</i>	290
§1. Noțiunea și durata normală a timpului de muncă	290
§2. Munca de noapte	293
§3. Munca suplimentară	294
§4. Norma de muncă	295
<i>Secțiunea a 3-a. Timpul de odihnă</i>	296
§1. Noțiune	296
§2. Forme	297
2.1. Pauza de masă	297
2.2. Repausul zilnic	297
2.3. Repausul săptămânal	297
2.4. Zilele de sărbătoare legală și alte zile în care, potrivit legii, nu se lucrează	298
2.5. Concediul de odihnă	299
2.6. Zile libere plătite	305
2.7. Concediile fără plată	306
2.8. Concediile pentru formare profesională	306
2.9. Liberul pentru îngrijirea copilului	307
2.10. Concediul de îngrijitor	307
2.11. Absențele de la locul muncii	308
CAPITOLUL AL XI-LEA. SALARIZAREA	309
<i>Secțiunea 1. Noțiunea și elementele salariului</i>	309
§1. Noțiunea	309
§2. Sediul materiei	310

§3. Elementele _____	310
Secțiunea a 2-a. Categoriile de salarii _____	313
Secțiunea a 3-a. Sistemul de salarizare _____	315
§1. Principii specifice _____	315
§2. Forme de salarizare _____	316
§3. Modul de stabilire a salariilor _____	317
Secțiunea a 4-a. Modalitățile de plată a salariului _____	318
Secțiunea a 5-a. Fondul de garantare pentru plata creanțelor salariale _____	320
Secțiunea a 6-a. Indexarea salariilor _____	323
§1. Indexarea legală _____	323
§2. Indexarea convențională _____	323
§3. Înghețarea salariilor _____	323
§4. Reducerea salariilor _____	324
Secțiunea a 7-a. Reținerile din salariu _____	326
Secțiunea a 8-a. Biletele de valoare _____	327
Secțiunea a 9-a. Veniturile salariale și alte venituri ale salariaților _____	327
CAPITOLUL AL XII-LEA. SECURITATEA ȘI SĂNĂTATEA ÎN MUNCĂ _____	331
Secțiunea 1. Cadrul internațional _____	331
Secțiunea a 2-a. Sediul materiei (cadrul intern) _____	333
Secțiunea a 3-a. Noțiunea și trăsăturile caracteristice _____	334
Secțiunea a 4-a. Obligațiile angajatorului _____	334
Secțiunea a 5-a. Obligațiile lucrătorilor _____	340
Secțiunea a 6-a. Comitetul pentru securitate și sănătate în muncă _____	341
Secțiunea a 7-a. Serviciul de medicină a muncii _____	343
Secțiunea a 8-a. Pericolul grav și iminent _____	344
Secțiunea a 9-a. Comunicarea, cercetarea, înregistrarea și raportarea evenimentelor _____	344
§1. Cercetarea evenimentelor _____	345
§2. Accidentele de muncă _____	345
§3. Înregistrarea accidentelor de muncă _____	347
§4. Bolile profesionale _____	347
Secțiunea a 10-a. Măsuri speciale în cazul temperaturilor extreme _____	348
Secțiunea a 11-a. Asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale _____	349
Secțiunea a 12-a. Regimul de protecție a muncii femeilor, tinerilor și a persoanelor cu handicap _____	350
§1. Regimul de protecție a muncii femeilor _____	350
§2. Regimul de protecție a muncii tinerilor _____	352
§3. Regimul de protecție a muncii persoanelor cu handicap _____	356
Secțiunea a 13-a. Autorități și instituții competente în domeniu _____	359
Secțiunea a 14-a. Anexe _____	360
CAPITOLUL AL XIII-LEA. INSPECȚIA MUNCII _____	365
Secțiunea 1. Aspecte generale _____	365
Secțiunea a 2-a. Organizare _____	365
Secțiunea a 3-a. Funcții _____	366
Secțiunea a 4-a. Atribuții _____	367

<i>Secțiunea a 5-a. Inspectorii de muncă</i>	371
<i>Secțiunea a 6-a. Litigii. Procedură</i>	373
<i>Secțiunea a 7-a. Asociația Internațională a Inspecției Muncii</i>	374
CAPITOLUL AL XIV-LEA. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ	376
<i>Secțiunea 1. Răspunderea disciplinară</i>	376
§1. Disciplina muncii	376
§2. Dreptul comun disciplinar	376
2.1. Cauzele de nerăspundere disciplinară	377
2.2. Abaterea disciplinară	378
2.3. Sancțiunile disciplinare	379
2.4. Procedura disciplinară	384
2.5. Posibilitatea înlocuirii sancțiunii disciplinare	389
<i>Secțiunea a 2-a. Răspunderea patrimonială</i>	391
§1. Definiție și trăsături caracteristice	391
§2. Răspunderea patrimonială a angajatorului față de salariații săi	392
§3. Răspunderea patrimonială a salariaților față de angajator	393
3.1. Elementele răspunderii patrimoniale a salariaților	393
3.2. Obligația de restituire a salariaților	395
3.3. Procedura de stabilire a răspunderii patrimoniale	396
3.4. Cazuri de răspundere patrimonială a salariatului reglementate de Codul muncii și de Legea dialogului social	398
§4. Răspunderea administrativ-patrimonială	398
4.1. Răspunderea autorității/instituției pentru prejudiciile de natură materială sau morală produse ca urmare a curenților organizatorice sau funcționale ale unor servicii publice	398
4.2. Răspunderea reparatorie (civilă) a funcționarilor publici	399
<i>Secțiunea a 3-a. Răspunderea contravențională</i>	400
<i>Secțiunea a 4-a. Răspunderea penală</i>	403
§1. Infrațiuni reglementate de Codul muncii	404
§2. Infrațiuni reglementate de Legea nr. 62/2011 privind dialogul social	407
§3. Infrațiuni reglementate prin Legea nr. 22/1969 privind angajarea gestionarilor, constituirea de garanții și răspunderea în legătură cu gestionarea bunurilor organizațiilor socialiste	409
§4. Infrațiuni reglementate prin Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale	410
§5. Infrațiuni reglementate de Codul penal	411
CAPITOLUL AL XV-LEA. JURISDICȚIA MUNCII	415
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale</i>	415
§1. Noțiuni	415
§2. Principii	415
§3. Părțile	416
<i>Secțiunea a 2-a. Medierea conflictelor de muncă</i>	417
<i>Secțiunea a 3-a. Competența instanțelor judecătorești</i>	419

<i>Secțiunea a 4-a. Reguli de soluționare a conflictelor de muncă de către instanțele judecătorești</i>	422
§1. Sesizarea instanței	422
§2. Completul de soluționare a conflictelor de muncă în primă instanță	422
§3. Termenele de sesizare a instanței	423
§4. Procedura de soluționare a conflictelor de muncă	426
§5. Hotărârile instanței judecătorești	430
§6. Apelul	431
§7. Căile extraordinare de atac	433
§8. Executarea hotărârilor judecătorești	435
GRILE	437
